

Boekbespreking.

geniale kunstenaar. Genie is dus geen superlativus van talent, maar van een anderen aard dan het talent. Dat wat door het genie wordt voortgebracht heeft dikwijls in het oog springende fouten, onvolmaaktheden, daardoor vooral werkt het op den lachlust van niet-begrijpenden en doet het anderen het hoofd schudden en prevelen over waanzin. . . .

Maar het genie schept. Het maakt iets wat nog niet gemaakt was. Het maakt dit dus geheel uit zichzelf. Dit iets is vanzelfsprekend het on-gewone, want het gewone schépt men eigenlijk niet, men bewerkt het, men maakt het niet alleen uit zichzelf maar uit duizenden gegevens buiten zich. Natuurlijk kan ook het genie geen vinger uitsteken zonder gebruik te maken van gegevens buiten zich, maar de hoofdzaak, dat, waar het om gaat, schept het genie uitsluitend uit zichzelf.

Vincent van Gogh was een genie omdat hij uit zichzelf werken gemaakt heeft die een geheel nieuwe en felle visie op de wereld openbaren. Dit werk lijkt niet een beetje op dat van mijnheer zus of zoo, het doet niet denken aan de schilderijen van tijdgenooten of onmiddellijke voorgangers, dit werk is zichzelf, dit werk is Vincent van Gogh. En deze zelf is ten uiterste belangrijk. Dit is een heftig gepassioneerd en een nobel gepassioneerd zelf. Het verschrikt u, grijpt u aan, licht u op, verheft u tot in hoogten van gedachte en gevoel waar gij verbijsterd wordt, en het kost u moeite op die hoogte zélf tot u zélf te komen. Maar als u dat gelukt is hebt ge de kunst van Vincent van Gogh begrepen.

Eenmaal heb ik Vincents Nachtcafé gezien. Een groot en absoluut onvergetelijk moment in mijn leven. God, was dat zúlk een hel, een café, een café met heeren in den nacht! Ja, ja, ik zag het, ik bedacht het, het wás zulk een hel. Maar moesten we dan niet allen, állen die er toe in staat waren, meewerken om dát te doen zien, dát te doen begrijpen, overal, dat een nachtcafé een hel is, en het armzalige arbeidersbestaan (als van de Aardappeleters) een verdoemelijke schande, de wereld met haar bloemwaranda's en kleurenvelden, haar zich opworstelende boomen (ze kunnen als vlammen zijn), haar zeeën en fonteinen en zon en luchten één on-

metelijke pracht, maar het leven van ons menschen daarin stompzinnig en verdorven? . . .

Het is jammer, dat mevrouw Du Quesne — van Gogh, Vincents zuster, die dit boekje schreef — niet schrijven kan. In het tegenovergesteld geval, wat 'n prachtig boekje had het kunnen worden! Want dat zij overigens misschien geen onwaardige zuster van haar grooten broeder genoemd kan worden, blijkt uit sommige harer diep-inzichtige oordeelvellingen en uitspraken, zoowel als uit de eerlijkheid waarmee zij bekent den genialen schilder aanvankelijk niet begrepen te hebben. Het volgende b.v. is niet zeer juist en logisch gezégd, de gedachte die naar uiting drong schijnt niet bepaald helder geweest te zijn, maar zij is zonder twijfel in essentie waar en schoon: „'t Is mij bij wijle voorgekomen, als zou de ware kunst allereerst haar oorsprong vinden in de allergrootste menschlievendheid; als zou dit ideaal-gevoel worden neêrgelegd in elke schepping van waarde; een liefde die zich altijd weêr opnieuw zal openbaren in ieder nieuw werk, als een offer der liefde, telkens opnieuw gebracht ter vertroosting der gansche menschheid in haar lijden en in haar strijd.”

Er zijn vele zinnnetjes in dit, wel wat erg pompeus uitgegeven boekje, waaruit het moeilijker is wijs-te-worden, en die dan ook eigenlijk in 't geheel niet zijn geschreven, schrijven genomen in den zin van zuiver stellen. Jammer is ook, dat mevrouw Du Quesne, toen zij besloot haar geschrift, ondanks dit betreurenswaardig gebrek, uit te geven — en ik noem dit een verstandig besluit, waarvoor wij dankbaar hebben te zijn, want veel van 't geen zij ons mededeelt was, geloof ik, nog niet tot publieke bekendheid doorgedrongen — jammer is het, dat mevr. Du Quesne haar werkje toen niet eerst eens ter correctie heeft toevertrouwd aan iemand die met de nederlandsche syntaxis en ook een weinig met binnen- en buitenlandsche literatuur vertrouwd was. Fouten als het laten staan van Paine in plaats van Taine, en als het toeschrijven van den roman Elisabeth Musch aan mevrouw Bosboom—Toussaint zouden dan vermeden zijn en het boekje zeker ook overigens aan leesbaarheid en nut gewonnen hebben. H. R.